

**ՆԱՅԱՍԱԿԱՆ ԿԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԹԻՎ 1 ԴԱՏԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ
Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Ը**

ԱՆՆԱՏԱԿԱՆ ԴԻՄՈՒՄԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Քաղ. Երևան

25 ապրիլի 2012թ.

Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանի
թիվ 1 դատական կազմը՝

Նախագահությամբ՝ Ա. Պետրոսյանի
Անդամակցությամբ՝ Վ. Նովհաննիսյանի
Վ. Պողոսյանի

Ուսումնասիրելով քաղաքացի Նակոբ Ռաֆիկի Նակոբյանի
անհատական դիմումով գործը քննության ընդունելու մասին հարցը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց .

Նամաձայն ՆՏ Սահմանադրության 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետի՝ քաղաքացի Նակոբ Ռաֆիկի Նակոբյանը 18.04.2012թ. դիմել է ՆՏ սահմանադրական դատարան՝ խնդրելով «Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 1-ին, 3-րդ, 6-րդ, 18-րդ եւ 19-րդ հոդվածներին հակասող ճանաչել 2007թ. դեկտեմբերի 10-ի ՆՏ վարչական դատավարության օրենսգրքի 150 հոդ. 1-ին մասի դրույթները»:

Դիմողը՝ մանրամասն շարադրելով պարզամավորի թեկնածուի գրանցման հետ կապված վեճի փաստական հանգամանքները, նաև նշում է, որ վիճարկվող նորմը հակասահմանադրական է, քանի որ սահմանափակվում է իր իրավունքների դատական պաշտպանության արդյունավետ միջոցների իրավունքը, գրկում ՆՏ մյուս դատական արյաններում իր իրավունքների պաշտպանության հնարավորությունից:

Ղեկավարվելով «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքով եւ ելնելով խնդրո առարկա անհատական դիմումի եւ կից փաստաթղթերի նախնական ուսումնասիրության արդյունքներից, գտնում ենք, որ դիմումի հիման վրա գործի քննությունը սահմանադրական դատարանի կողմից ենթակա է մերժման հետեւյալ պարճառաբանությամբ.

ՆՏ սահմանադրական դատարանը վեճի առարկա հարցի վերաբերյալ իր մի շարք որոշումներում արդեն իսկ արտահայտել է հստակ իրավական դիրքորոշում՝ առաջին արյանի դատարանների կողմից օրենքով նախատեսված առանձին դեպքերում վերջնական դատական ակտ ընդունելու իրավաչափության վերաբերյալ: Մասնավորապես, 2008 թվականի սեպտեմբերի 9-ի ՍԴՈ-758 որոշման մեջ շեշտել է, որ «ՆՏ Սահմանադրության 101 հոդվածի 6-րդ կետի համաձայն՝ անհատական դիմումի շրջանակներում սահմանադրական դատարանում կարող են վիճարկվել **դատարանի վերջնական ակտով** կիրառված օրենքի դրույթները: **Որպես վերջնական դատական ակտ առանձին դեպքերում կարող են հանդես գալ փարբեր արյանի՝ առաջին արյանի,** վերաքննիչ կամ վճռաբեկ դատարանի դատական ակտերը»:

2006 թվականի նոյեմբերի 7-ի ՍԴՈ-664 որոշման մեջ սահմանադրական դատարանն իրավաչափ է համարել նաև այն հանգամանքը, որ «Նայաստանի Նանրապետությունում, ի փարբերություն շար երկրների, ընտրական իրավունքի դատական պաշտպանությունն իրականացվում է ինչպես ընդհանուր իրավասության դատարանների, այնպես էլ սահմանադրական դատարանի կողմից: Ընդ որում, եթե Սահմանադրությամբ սահմանադրական դատարանին է իրավասություն վերապահված լուծել Նանրապետության Նախագահի եւ պարզամավորների ընտրությունների արդյունքներով ընդունված որոշումների հետ կապված վեճերը, ապա ընդհանուր իրավասության դատարանները, մասնավորապես, ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 14, 17.1., 18, 20, 25, 26, 40, 75, 79, 102, 108 հոդվածներով նախատեսված դեպքերում, քննության են առնում ընտրությունների նախապարաստման եւ անցկացման ընթացքում փեղ գտած, ինչպես նաև ընտրական օրենսգրքի 139 հոդվածով նախատեսված բոլոր փիպի ընտրախախտումները, **եւ դրանց վերաբերյալ ընդունում են վերջնական որոշում**»:

Սահմանադրական դատարանը սույն հարցի վերաբերյալ առավել ամբողջական իրավական դիրքորոշում է արտահայտել 2007 թվականի մայիսի 8-ի ՍԴՈ-700 որոշման մեջ, որի 5-րդ կետում, մասնավորապես, արձանագրել է, որ «... դիմողի կողմից վիճարկվող ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 24 գլխի դրույթները կարգավորում են ընտրություններին, հանրաքվեներին մասնակցող քաղաքացիների եւ կուսակցությունների (կուսակցությունների միավորումների) ընտրական իրավունքների պաշտպանության եւ տեղական հանրաքվեի արդյունքների հետ կապված վեճերի վերաբերյալ դիմումների քննության վարույթը: Նկատի ունենալով, որ ընտրությունները ժամկետային գործընթաց են, օրենսդիրը սահմանել է այդ բնույթի դիմումների քննության հնարավոր կրճատ ժամկետներ: Մասնավորապես, օրենսգրքի 154 հոդվածը դատարանին պարտավորեցնում է ընտրական վեճերի վերաբերյալ գործերը քննության առնել դիմումն սրանալու օրվանից հնգօրյա ժամկետում, սակայն ոչ ուշ, քան ընտրությունների օրը, իսկ ընտրությունների օրն սրացված դիմումը՝ անհապաղ: Միաժամանակ, ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 24 գլխի 155 հոդվածն ամրագրում է, որ ընտրական իրավունքի պաշտպանության վեճերով դատարանի վճիռը վերջնական է, ենթակա չէ բողոքարկման եւ օրինական ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից: Օրենքի այս պահանջը նպատակ է հետապնդում վերացնել ընտրական իրավունքի խախտումները մինչեւ ընտրությունների ավարտը, այլապես խախտված իրավունքի վերականգնման վերաբերյալ դատարանի վճիռը կկորցնի իր իմաստը՝ դիմողը չի կարող մասնակցել ընտրություններին, ընտրել կամ ընտրվել: Նենց այս առանձնահատկությունը նկատի առնելով է, որ օրենսդիրն օրենսգրքի վիճարկվող գլուխը գեպեղել է «Առանձին տեսակի գործերով վարույթների առանձնահատկությունները» բաժնի «Նախուկ հայցային վարույթներ» ենթաբաժնում:

ՏՏ Սահմանադրության 19 հոդվածի 1-ին մասը յուրաքանչյուր անձի ընձեռում է իր խախտված իրավունքները վերականգնելու համար դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում իր գործի հրապարակային քննության իրավունք: ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի վիճարկվող գլխի կանոնները, սահմանելով նման բնույթի գործերի քննության սեղմ ժամկետներ եւ բացառելով վճռի բողոքարկումը, դատարանին հնարավորություն են տալիս ողջամիտ ժամկետում վերականգնել յուրաքանչյուր քաղաքացու, կուսակցության (կուսակցությունների միավորումների) ընտրական խախտված իրավունքները»:

Սահմանադրական դատարանի սույն իրավական դիրքորոշումներն առավել քան կիրառելի են նաեւ օրենսդրական ներկա զարգացումների պայմաններում: 2007 թվականի նոյեմբերի 28-ին ընդունված ՏՏ վարչական դատավարության օրենսգրքի 145-րդ հոդվածով սահմանվեց,

որ թեկնածուների ու կուսակցությունների **ընտրական** ցուցակները, ցուցակներում ընդգրկված թեկնածուներին գրանցելու, չգրանցելու, գրանցումն ուժը կորցրած կամ անվավեր ճանաչելու վերաբերյալ վարչական ակտերի իրավաչափությունը վիճարկելու մասին գործերն ըստ էության քննում եւ **լուծում է** վարչական դատարանը **կոլեգիալ՝ 5 դատավորի կազմով**: Նույն կարգով են քննվում նաեւ Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի նորմատիվ բնույթ ունեցող որոշումների իրավաչափությունը վիճարկելու վերաբերյալ գործերը: Ընդ որում, ՏՏ վարչական դատավարության օրենսգրքի 150-րդ հոդվածի համաձայն՝ ընտրական իրավունքի պաշտպանության վերաբերյալ գործերով **վարչական դատարանի՝ գործն ըստ էության լուծող դատական ակտերը վերջնական են, վերանայման ենթակա չեն եւ ուժի մեջ են մտնում հրապարակման պահից**:

Բացի դրանից, ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 118-րդ հոդվածը սահմանում է, որ «Պատգամավորի թեկնածուի գրանցումը մերժելու կամ անվավեր ճանաչելու մասին ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի որոշումը կարող է վիճարկվել Նայաստանի Նանրապետության **վարչական դատավարության օրենսգրքով սահմանված կարգով եւ ժամկետներում**»: Իսկ նույն օրենսգրքի 46-րդ հոդվածի համաձայն՝ թեկնածուի, կուսակցության (կուսակցությունների դաշինքի) ընտրական ցուցակի, ընտրական ցուցակում ընդգրկված թեկնածուի գրանցումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին **դիմում կարող է ներկայացվել մինչեւ քվեարկության օրը**:

Կոլեգիալ, տվյալ դեպքում՝ 5 դատավորի կազմով, վերջնական որոշման կայացումը՝ հարկապես ժամկետային սահմանափակում ունեցող գործերով, բնորոշ է մասնագիտացված դատարաններին եւ նման կարգի առկայության իրավաչափությունը ներդաշնակ է սահմանադրական դատարանի նախորդ որոշումներում արտահայտված իրավական դիրքորոշումներին: Ի դեպ, վերջնական են նաեւ սահմանադրական դատարանի որոշումները:

Նկատի պետք է ունենալ նաեւ, որ միջազգային արդարադատական պրակտիկայում նույնպես դատավարական նման ընթացակարգերն իրավաչափ են համարվում: Եվրախորհրդի նախարարների կոմիտեն, մասնավորապես, 1995թ. փետրվարի 7-ի R (95) 5 հանձնարարականի 1-ին հոդվածում, որպես կանոն, շեշտելով ստորադաս դատարանի դատական ակտի բողոքարկման հնարավորության անհրաժեշտությունը, միաժամանակ նկատի է առել, որ «եթե նպատակահարմար է համարվում նախապեսել շեղում նշված սկզբունքից, ապա այդ շեղումը պետք է հիմնվի օրենքի վրա եւ պետք է համապատասխանի արդարության ընդհանուր սկզբունքներին»: Իր հերթին, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքում

հերետոդականորեն արտահայտվում է այն սկզբունքային իրավական դիրքորոշումը, որի համաձայն՝ Մարդու իրավունքների եւ հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիան Պայմանավորվող պետություններին **չի պարտադրում սրեղծել վերաքննիչ կամ վճռաբեկ դատարաններ...** (մասնավորապես՝ *Poitrimol v. France*, գանգապ թիվ 14032/88, 1993թ. նոյեմբերի 23-ի վճիռ, պարբ. 13-15, *Staroszczyk v. Poland*, գանգապ թիվ 59519/00, 2007թ. մարտի 22-ի վճիռ, պարբ.125): Այս հանգամանքն իր արտացոլումն է գտել նաեւ ՏՏ սահմանադրական դատարանի 2008 թվականի նոյեմբերի 25-ի ՍԴՌ-780 որոշման մեջ:

Բացի վերոշարադրյալից, դիմողը հիմնականում ներկայացնում է գործի փաստական հանգամանքները եւ շեշտը դնում է դատարանի կողմից դրանց գնահատման իրավաչափության վրա: Իսկ դատական ակտի իրավաչափության գնահատման լիազորություն սահմանադրական դատարանը չունի:

Խնդրո առարկա անհատական դիմումը նաեւ ակնհայտ անհիմն է: «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՏՏ օրենքի 27-րդ եւ 28-րդ հոդվածներով նախատեսված են իրավասու սուբյեկտների կողմից սահմանադրական դատարան հասցեագրված դիմումներին ներկայացվող ընդհանուր պահանջները, դիմումին կցվող նյութերի շրջանակը, իսկ անհատական դիմումի ընդունելիության հավելյալ պարտադիր պայման է նույն օրենքի 69-րդ հոդվածի 4-րդ մասի պահանջը, համաձայն որի՝ դիմումը պետք է պարունակի նաեւ Սահմանադրությանը հակասելու հիմնավորումներ: Ավելին, ՏՏ սահմանադրական դատարանը 24.11.2009թ. ՍԴՌ-839 որոշման մեջ արտահայտել է իրավական դիրքորոշում, ըստ որի՝ «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՏՏ օրենքի 69-րդ հոդվածի 4-րդ մասն ամրագրում է վիճարկվող դրույթի՝ Սահմանադրությանը հակասելու հիմնավորումներ ներկայացնելու՝ դիմողին ներկայացվող պահանջը, որի համաձայն՝ վիճարկվող օրենքի դրույթի հակասահմանադրականությունը պետք է հիմնավորված լինի հիշյալ օրենքի 68-րդ հոդվածի 7-րդ մասի որեւէ հարկանիշով: Անհատական դիմումին ներկայացված այս պահանջը նշանակում է, որ դիմողը պետք է փորձի բավարար կերպով իրավաբանորեն հիմնավորել, թե իր սահմանադրական որ իրավունքներն են խախտվել: Խնդրո առարկա դիմումի ուսումնասիրությունը վկայում է, որ առկա չէ «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՏՏ օրենքի 68-րդ հոդվածի 7-րդ մասի պահանջներին համահունչ իրավաբանորեն ձեւակերպված հստակ հիմնավորում:

Ելնելով վերոգրյալից եւ ղեկավարվելով «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 32-րդ հոդվածի 3-րդ եւ 6-րդ կետերով, 69-րդ հոդվածի 7-րդ մասով՝ ՀՀ սահմանադրական դատարանի թիվ 1 դատական կազմը

Ո Ր Ո Շ Ե Ց .

Քաղաքացի Նակոբ Ռաֆիկի Նակոբյանի անհատական դիմումով գործի քննության ընդունումը մերժել:

25 ապրիլի 2012 թվականի
ՄԴԴԿՈ/ 1-11